

Greinargeðum Síldarverksmiðjur ríkisins, skuldir, eignir, hagnað o.fl. ódagsett

---

Bjarni Benediktsson – Greinargeðum Síldarverksmiðjur ríkisins, skuldir, eignir, hagnað o.fl. ódagsett –
Nettó-hagnaður Síldarverksmiðja ríkisins ½ milljón króna – Jóhann Þ Jósefsson – Síldarmál – Skattur –
70 aura uppbót

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

---

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Stjórnmalamaðurinn
Askja 2-4, Örk 3

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Nettó-hagnaður Síldarverkmiðja ríkisins var s.l. ár um 1/2 milljón króna. Af þessum hagnaði voru lagðar í varasjóð um 115 þús. kr., um 165 þús. kr. var varið til afborgana á stofnkostnaði verkmiðjanna. - Af hagnaðinum eru eftir kr. 200 -220 þús. og er það viðurkennt af stjórn verkmiðjanna.-

Þessum hagnaði náði stjórnin af viðskiftamönnum verkmiðjanna, sjómönnum og útgerðarmönnum, með því að greiða lægra verð fyrir síldina s.l. sumar en sjómenn áttu réttmæta kröfu til.

Mönnum var það ljóst fyrir fram, að kr.5.30 verð fyrir síldarmál var of lágt miðað við afurðaverð og að kr. 6.00 fyrir málið var sanngirniskrafa.-

Jóhann D. Jósefsson og Fleiri þingsmenn Sjálfstæðismanna hafa borið fram þingsályktunartillögu um það að Síldarverkmiðjur Ríkisins greiði sjómönnum og útgerðarmönnum 70 aura uppbót á hvert síldarmál.

Þessi sjálfsagða tillaga hefir fengið mjög daufar undirtektir hjá Socialistum og Framsóknarmönnum á Alþingi. Annars hefði þó mátt vanta af Socialistum því að s.l. vor þegar þeir voru að fá sjómenn til þess að slá af kröfum sínum um kr. 6,00 verð fyrir síldarmálið, taldi Alþýðublaðið alveg sjálfsagt að verðið yrði bætt upp, ef útkoman yrði betri en gert var ráð fyrir í áætlun verkmiðjustjórnarinnar, og útkoman varð miklu betri. En nú eru öll loforðin gleymd.

Það er ekki nóg að viðskiftamenn verksmíðjanna sjómenn og útgerðarmenn séu látnir standa straum af öllum venjulegum rekstrarskostnaði, greiða 175 þús. kr. í vexti af stofnkostnaði, yfir 50 þús. kr. í fyrningarsjóð, skapa verksmíðjunum 280 þús. kr. hagnað, þar af 115 þús. kr. í varasjóð og 165 þús. kr. í afborganir á stofnkostnaði. Auk þess er þeim ætlað að borga 200 -220 þús. kr. skatt.-

Þessi skattur á sjómenn og útgerðarmenn er afsakaður með því að vinna verði upp "hið mikla tap", sem verksmíðurnar hafi orðið fyrir á árinu 1935.

Þetta er hin argasta blekking, því að á árinu 1935 batnaði hagur Síldarverksmíðja ríkisins um 160 þús. kr. þrátt fyrir það að verksmíðjurnar fengu ekki nema 199 þús. mál síldar af 430 þús. málum, sem ætlað hafði verið að taka á móti.

Í afgang a rekstrinum höfðu verksmíðjurnar um 118 þús. kr. upp í hinar lögböðnu greiðslur, sem á verksmíðjunum hvíldu það ár. Á árið þessu sama ári fengu verksmíðjurnar eftirgefna kröfu Siglufjarðarkaupstaðar að upphæð kr. 191 þús., sem berinn átti hjá verksmíðjunum fyrir 165 verksmíðjunnar, sem byggð var árið 1936. Siglufjarðarkaupstaður gaf þessa kröfu sína eftir til þess að hin nýja verksmíðja, sem reist var 1935 yrði byggð á Siglufirði. Auk þess lagði Siglufjarðarkaupstaður fram 25 þús. kr. til lengingar á bryggjum verksmíðjanna og til dýpkunar við þær í sama tilgangi. Hagur verksmíðjanna batnaði því up

216 þús. kr. við þessar ráðstafanir.

Til þess að meta hinum lögboðnu greiðslum, sem á verksmiðjunum hvíldu höfðu verksmiðjurnar því brúttó-hagnað, sem nam 334 þús krónum.

Vextir af stofnkostnaði voru 1935 um 120 þús. kr. og fyrningarsjóðsgjaldið um 54 þús. kr. Raunverulegur nettó-hagnaður var 160 þús. kr. Hann mátti nota til greiðslu í varasjóð og til afborgunar á stofnkostnaði með því að fá lán út á hinar auknu eignir.

Skuld verksmiðjanna í Landsbankanum í árslok 1935 hefir hvað eftir annað verið gerð að umræðuefni af þeim, sem hafa talið að fjárhagur verksmiðjanna stæði höllum fæti vegna taps á árinu 1935. Þessi skuld var þó ekki meiri en svo að rekstrarvörubirgðir verksmiðjanna og útistandandi skuldir þeirra vegna viðskifta á því ári námu talsvert hærri upphæð en þessari skuld. - Það ætti að vera óþarfi að vekja athygli á því, að af skuldum fyrirtækis má ekki draga neina endanlega ályktun um hag þess. Efnahag fyrirtækisins verður að dæma eftir skuldum þess og eignum. Á árinu 1935júkust eignir verksmiðjanna um 160 þús. kr. umfram skuldaaukningu og það er mismunurinn, sem máli skiftir.

Önnur ástæða, sem færð er fyrir því að ekki megi greiða sjómönnum og útgerðarmönnum uppbótina er sú, að það sem eftir sé af hagnaðinum verði að nota til þess að gera ýmsar umbætur og aukningu á verksmiðjunum.

Til slíkra framkvæmda er auðvitað sjálfsagt að verksmiðjurnar taki lán, sem endurgreiðist á mörgum árum. Það er alltaf of hart að gengið að setla sjómönnum og útgerðarmönnum, sem við verksmiðjurnar skiftu árið 1936, að greiða umbætur og aukningu fyrir mörg ár fram í tímann um leið og þeir eru látnir greiða afborga allt andvirði Dr. Pauls verksmiðjunnar á sex árum og Haufarhafnarverksmiðjunnar á tveimur árum og borga í fyrningarsjóð yfir 50 þús. kr. og í varasjóð um 115 þús. kr.-

Tillagan um 70 auru yppbót á síldarmálið er á fullum rökum reist, þess vegna venta sjómenn og útgerðarmenn þess að hún nái fram að ganga.-

Nettó-hagnaður Síldarverksmiðja ríkisins var s.l. ár um 1/2 milljón króna. Af þessum hagnaði voru lagðar í varasjóð um 115 þús. kr., og um 165 þús. kr. var varið til afborgana á stofnkostnaði verksmiðjanna. - Af hagnaðinum voru eftir kr. 200 - 220 þús. og var það viðurkennt af stjórn verksmiðjanna. -

Þessum hagnaði náði stjórnin af viðskiftamönnum verksmiðjanna, sjómönnum og útgerðarmönnum, með því að greiða lægra verð fyrir síldina s.l. sumar en sjómenn áttu réttmæta kröfu til.

Mönnum var það ljóst fyrir fram, að kr. 5.30 verð fyrir síldarmál var af lágt málað við afurðaverð og að kr. 6.00 fyrir málið var sanngirniskrafa. -

Jóhann B. Jósefsson og fleiri þingmenn Sjálfsteðismanna báru fram þingsályktunartillögu um það að Síldarverksmiðjur Ríkisins skyldu greiða sjómönnum og útgerðarmönnum 70 auru uppbót á hvert síldarmál.

Þessi sjálfsagða tillaga fékk mjög daufar undirtektir hjá Socialistum og Framsóknarmönnum á Alþingi, og var að lokum svað í nefnd. Annars hefði þó mátt vænta af Socialistum því að í fyrra vor þegar þeir voru að fá sjómenn til þess að slá^{af}kröfum sínum um kr. 6.00 verð fyrir síldarmálið, taldi Alþýðublaðið alveg sjálfsagt að verðið yrði bett upp, ef útkoman yrði betri en gert var ráð fyrir í áætlun verksmiðjustjórnarinnar, og útkoman varð miklu betri. En nú eru

Lá útasta þingi

loforðin gleymd. Það er ekki nóg að viðskiftasenn verksmiðjanna sjómenn og útgerðarmenn séu látnir standa straum af öllum venjulegum reksturskostnaði, greiða 175 þús. kr. í vexti af stofnkostnaði, yfir 50 þús. kr. í fyrarrangarsjóð, skapa verksmiðjunum 280 þús. kr. hagnað, þar af 115 þús. kr. í varasjóð og 165 þús. kr. í afborganir á stofnkostnaði. Auk þess er þeim ætlað að borga 200 - 220 þús. kr. skatt.-

Þessi skattur á sjómenn og útgerðarmenn er afsakaður með því að vinna verði upp "hið mikla tap", se verksmiðjurnar hafi orðið fyrir á árinu 1935.

Þetta er hin argasta blekking, því að á árinu 1935 batnaði hagur Síldarverksmiðja ríkisins um 160 þús. kr. þótt fyrir það að verksmiðjurnar fengu ekki nema 199 þús. má 1 síldar af 430 þús. málum, sem ætlað hafði verið að taka á móti.

Í afgang á rekstrinum höfðu verksmiðjurnar árið 1935 um 118 þús. kr. upp í hinar lögboðnu greiðslur, sem á verksmiðjunum hvíldu það ár. Á þessu sama ári fengu verksmiðjurnar eftirgefna kröfu Siglufjarðar-kaupstaðar fyrir atbeina Lofts Bjarnasonar, að upphæð kr. 191 þús., sem berinn átti hjá verksmiðjunum fyrir lóð verksmiðjunnar, sem byggð var árið 1936. Siglufjarðar-kaupstaður gaf þessa kröfu sína eftir til þess að hin nýja verksmiðja, sem reist var 1935 yrði byggð á Siglu- firði. Auk þess lagði Siglufjarðar-kaupstaður fram 25 þús. kr. til lengingar á bryggjum verksmiðjanna og til dypkunar við þar í sama tilgangi. Hagur verksmiðjanna batnaði því um 216 þús. kr. við þessar ráðstafanir.

Til þess að meta hinum lögboðnu greiðslum, sem á verksmiðjunum hvíldu höfðu verksmiðjurnar því brúttó-hagnað, sem nam 334 þús krónum.

Vextir af stofnkostnaði voru 1935 um 120 þús. kr. og fyrningarsjóðsgjaldið um 54 þús. kr. Raunverulegur nettó-hagnaður var 160 þús. kr. Mann mátti nota til greiðslu í varasjóð og til afborgunar á stofnkostnaði með því að fá lán út á hinar auknu eignir.

Skuld verksmiðjanna í Landsbankanum í árslok 1935 hefir hvað eftir annað verið gerð að umræðuefni af þeim, sem hafa talið að fjárhagur verksmiðjanna stæði höllum fæti vegna taps á árinu 1935. Þessi skuld var þó ekki meiri en svo að rekstrarvörubirgðir verksmiðjanna og útistandandi skuldir þeirra, vegna viðskifta á því ári námu talevert hærri upphæð en þessari skuld. - Það ætti að vera óþarfi að vekja athygli á því, að af skuldum fyrirtækis má ekki draga neina endanlega ályktun um hag þess. Efnahag fyrirtækisins verður að dæma eftir skuldum þess og eignum. Á árinu 1935 jókst eignir verksmiðjanna um 160 þús. kr. umfram skuldaaukningu og það er mismunurinn, sem máli skiftir.

Önnur ástaða, sem færð var fyrir því að ekki mætti greiða sjómönnum og útgerðarmönnum upphótina er sú, að það sem eftir sé af hagnaðinum verði að nota til þess að gera 20 þús. mála aukningu á þróum verksmiðjanna.

Til slíkra framkvæma er auðvitað sjálfsagt að verksmiðjurnar taki lán, sem endurgreiðist á mörgum árum. Það er allt of hart að gengið að stla sjómönnum og útgerðarmönnum, sem við verksmiðjurnar skiftu árið 1936, að greiða á einu ári allt andvirði þróarinnar og meira

til um leið og þeir eru látnir afborga andvirði
Dr. Pauls verksmiðjunnar á sex árum og Raufarhafnarverksmið-
junnar á tveimur árum og borga í fyrningarsjóð yfir 50 þús.
kr. og í varasjóð um 115 þús. kr. -

Tillagan um 70 auroppbót á síldarmálið var
á fullum rökum reist. Sjómenn og útgerðarmenn verða því
minnugir þeirrar obilgirni, sem þeim var sýnd af stjórnar-
flokkunum.